

Vážený pane primátore, vážené zastupitelstvo města Plzně!

Jsem Vám vděčný, že po dlouhou řadu let (víc jak patnáct, možná už dvacet) k Vám tradičně před Vánocemi promlouvám. Je to pozoruhodná tradice, o které jsem jinde neslyšel. Myslím, že je to jedna ze skutečností, dobře zapadajících do víc jak sedmisetleté historie tohoto města a charakterizujících jeho mimořádnost, završenou tím, že se stalo úspěšným Evropským hlavním městem kultury 2015.

Už loni jsem se domníval, že před Vámi stojím naposledy a loučil jsem se, ale je vidět, že Vatikán dbá důkladně na dobrou volbu biskupů, což je samozřejmě dobře. Tentokrát jsem však přesvědčen, že v nastávajícím roce bude jistě můj nástupce jmenován a ujme se svého úřadu. Bude na Vás i na něm, zda budete v této podivuhodné tradici pokračovat.

Dovolte mi, abych k Vám dnes promluvil o tom, co mi v současnosti nejvíc leží na srdci, a jistě i Vám. Jedná se o budoucnost Evropy a s ní i o budoucnost naší vlasti. Možná se mnou nebudete ve všem souhlasit, ale budu se snažit hledat objektivní pohled obohacený mojí křesťanskou zkušeností.

Především je třeba konstatovat, že v posledních desetiletích v Evropě výrazně poklesla porodnost, což má za následek mnoho negativních jevů. Ubývá přirozený přírůstek obyvatelstva a jeho počet se udržuje především migrací, což má stránky pozitivní, ale i negativní, jak dobře víme. Obyvatelstvo stárne a ubývá jeho podíl v produktivním věku, což má za následek postupný pokles hrubého domácího produktu. Zato roste finanční podíl vydávaný na životní zabezpečení generace v neproduktivním věku. Nejhorší ovšem je trvalý výrazný pokles koeficientu plodnosti, který určuje míru přirozené reprodukce obyvatelstva, což znamená, že návrat do pozitivního stavu je už prakticky nemožný. Úbytek obyvatelstva má navíc exponenciální průběh, což má jako důsledek, že po dvou generacích poklesne počet mladých lidí na třetinu současného stavu.

Je to smutné zjištění, že Evropa svým odklonem od tradičních židovsko-křesťanských hodnot a výrazným odmítnutím rodiny jako zdravého a bezpečného základu společnosti a její budoucnosti se odsoudila k postupnému vymírání. Sobectví, zahleděnost pouze na svůj prospěch, vedlo k tomu, že děti, zvláště ve větším počtu, se staly nežádoucí. Přirozený úbytek obyvatelstva vytváří vákuum, které přirozeně volá po zaplnění. Samozřejmě především z těch zemí a světadílů, ve kterých přirozený přírůstek obyvatelstva je kladný, nebo dokonce vysoce nad základní hodnotou. To jsou především všechny africké země a také islámské země. Jak vidíme, odpovídá to současné situaci migrace, která je navíc podnícena agresivními fanatiky, zaštiťujícími se islámem a rozsévajícími násilí a smrt na Blízkém východě i v Africe a podvodně podněcována obchodníky, kteří vydělávají na lidském neštěstí a na lidské touze bydlet v zemích s lepšími životními podmínkami.

Situace, která tím vzniká, nás naplňuje starostmi o přítomnost i budoucnost. A hlavně snahou co nejlépe a nejúčinněji na danou situaci reagovat. Je nám jasné, že jde o setkání a někdy i střet kultur: evropské, vyrůstající z židovství a křesťanství, modifikované i dalšími směry, především laicismem Velké francouzské revoluce - a islámem, který není jen náboženstvím, ale úhrnnou právně - politickou formou uspořádání společnosti, určenou zákonodárstvím šaría. To spočívá na úplně jiných principech než náš právní systém. Důležité však je, aby to nebylo setkání násilné, ale pokojné, které bude ústít do dialogu a spolupráce kultur, jakkoliv to je a bude náročné. Každopádně je však třeba se o to snažit. Z historie dobře víme, jak vzácné v ní byly okamžiky spolupráce mezi křesťanstvím a islámem, spíše šlo víc o vojenskou obranu Evropy před tlakem islámu, která měla své

prohry, ale především rozhodující vítězství. V opačném případě by už dnešní Evropa vypadala jinak. Mohla by mít budoucnost podobný charakter válečných střetů? Obávám se že nikoliv. Jednak destruktivní síla zbraní hromadného ničení je stálou reálnou hrozbou a jednak vymírající a slábnoucí Evropa, vycházející navíc z demokratických a liberálních principů, bude ztrácet sílu k násilnému odporu proti islámu, spočívajícímu na principu šaría, který nemuslimům, křesťanům a židům, nepřiznává zdaleka stejná práva a ateistům vůbec žádná.

Snaha o pokojnou spolupráci s islámem (ale i s ostatními náboženstvími) vede k úsilí o multikulturalismus, to znamená o vzájemné sblížení a každodenní pokojné soužití příslušníků různých náboženství a kultur. Tam je ovšem třeba, aby Evropané neodložili svoji kulturu, ale snažili se ji žít a tak vstupovali do vzájemného dialogu a spolupráce. Evropská kultura vychází ze židovství a křesťanství a je obohacená o prvky demokracie, svobody a lidských práv, rozvinuté v moderních státech. Mnoho se dnes mluví o hodnotách této kultury. Je to správné, ale poněkud jednostranné. Tyto hodnoty totiž nejsou nic abstraktního, ale obecné vzorce a zásady chování jednotlivců i celé společnosti. Dalo by se říci, že to je ovoce vyrostlé převážně na stromě Bible, na stromě židovství a křesťanství. Konkrétně řečeno: nekrást, nepodvádět, zůstat věrný manželce či manželovi, držet slovo za každou cenu, to nejsou jednoduché zásady a dodržet je může pouze ten, kdo má k tomu sílu, kterou mu dává právě víra a vědomí, že se bude ze svých skutků zodpovídat Tomu, který dokonale zná jeho nitro a jeho život.

A tak se dostáváme k důležitému poznání. Je dobře snažit se zachovávat ty nejrůznější zvyky a obyčeje vyrostlé u nás i jinde v Evropě během staletí na křesťanství. Zvlášť teď kolem Vánoc je jich hodně: dárky, stromeček, cukroví, koledy, štědrovečerní zvyky, betlémy a další milé a krásné obyčeje. Ale pozor, jsou to pouhé ozdůbky na stromu života, vyrostlém z křesťanství, bez kterého nebudou mít dlouhého trvání a hlavně nejsou schopné unést život jedince i společnosti v celé jeho šíři, složitosti a náročnosti.

K současným reakcím je třeba říci, že vzbuzovat strach, paniku a xenofobii je přesně to, co chtějí v Evropě vyvolávat islámští radikálové z ISIS a z dalších radikálních islámských uskupení. Je pravda, že islám ze své podstaty je neslučitelný s jiným náboženstvím a těžko lze usilovat o plnou toleranci ze strany islámu. Přesto je třeba se snažit prosazovat myšlenku, kterou vyslovil papež František v mešitě v městě Bangui ve Středoafričské republice, kde po muslimském převratu v roce 2013 pokračuje občanská válka mezi většinovými křesťany a menšinovými muslimy. Papež řekl: "muslimové a křesťané jsou bratři". Vyzval obyvatele, aby se bránili strachu jeden z druhého a aby překonali vojensko-politickou a morální krizi: "odložte zbraně, těmi nic nevyřešíte". Katoličtí věřící vítali na mši muslimy potleskem a zvoláním, "nenávist skončila".

V mezinárodním časopisu *Città nuova* napsal šéfredaktor Michele Zanzucchi v návaznosti na násilné útoky extremistů v Paříži toto: reakce na barbarství teroristů se nemůže a nikdy nebude moci postavit na stejnou úroveň s tímto barbarstvím. Nikdy nebudou stačit zbraně a ani sebevětší inteligence (viz neúspěch francouzské tajné služby v případě Charlieho Hebda a nyní v Bataclanu), aby zastavily velkou vlnu násilí chalífátu. Jsem přesvědčen, že vedle nezbytných bezpečnostních opatření, které by Evropa měla zahájit (samozřejmě společně!) musí být uvedeny do chodu zbraně „nekonvenční“ a řekl bych „náboženské“, v etymologickém slova smyslu, to znamená, které pomáhají vytvářet vztahy. Jaké? Stále lepší a pozornější přijetí přistěhovalců, kteří přicházejí do Evropy; „svatou smlouvu“ mezi kostely a mešitami (a pokud možno i synagogami)... Nakonec potřebujeme silnou diplomatickou činnost, aby se Isis izoloval nejdříve ekonomicky a politicky, pak vojensky:

dost prodávání zbraní chalífátu, dost nakupování jeho ropy, dost posílání logistické a vojenské podpory. Možná tuto válku, která neskončí ani zítra ani pozítří, ale mnohem později, bude možno vyhrát. Ne Západ nad arabským světem, ale ta lepší část Západu a arabského světa (křesťanského, muslimského, židovského a sekulárního) nad horší částí Západního a arabského světa (málo křesťanského, málo muslimského, málo židovského a málo sekulárního).

Na závěr mi dovoluete přečíst Vám v těchto dnech vydanou Adventní výzvu, ve které jsou podle mého názoru jasně formulovány zásady správného soužití. Vydali ji signatáři z organizací uchovávajících úctu k obětem nacistického a komunistického násilí: Paměť národa a Post Bellum). Cituji:

My, kdo jsme podepsáni pod touto výzvou,

varujeme před nebezpečím, kterému je naše společnost vystavena. Opět nás nejen okolnosti, ale i falešní vůdci rozdělují na dva tábory stojící proti sobě. Cílem naší výzvy je varovat před opakováním toho, co jsme prožili ve 20. století, a relativizováním hodnot, za které bojovali, trpěli a umírali naši blízcí a přátelé. Se znepokojením sledujeme nenávisť, agresivitu a fašizující tendence nemalé části společnosti. Jsme znechuceni davovostí těch, kdo propadají vzteklému nacionalismu, provolávají hesla „Čechy Čechům“, „Smrt kolaborantům“ a nosí šibenice nad hlavami na znamení pomsty. Tito lidé se prohlašují za vlastence. Skutečné vlastenectví je však spojené s humanistickou tradicí T. G. Masaryka, s úctou k demokracii a svobodě, kterou si tento národ vybojoval v obou světových válkách a v období komunistické totality. Neumíme zastavit migraci. Lidé hledající bezpečí a lepší život se vydávají na cesty a prosí o pomoc. Toto známe z doby před druhou světovou válkou, během ní i po ní. Apelujeme na vás všechny, abyste zachovávali humanistické postoje: být nablízku trpícím a snažit se jim pomoci. Nelze vyloučit, že s uprchlíky přicházejí do Evropy i nepřátelé a zločinci, kteří chtějí zneužít naši pohostinnost. Prověřovat migranty je sice složité, ale možné. Apelujeme na představitele EU, aby jednali rychle a s úctou k lidskému životu. Vyzýváme politiky, aby naši zemi neizolovali, ale hledali s našimi spojenci účinné řešení uprchlické krize a čelili hrozbám teroristických útoků. Ovšemže si nepřejeme v Evropě zavádění práva šaría. Ovšemže požadujeme od těch, komu nabízíme azyl, aby přijali za své respekt a úctu ke svobodě druhého. Vyzýváme politiky, aby nezavírali oči před anexí cizích území a jiným porušováním mezinárodního práva. Varujeme před ruským nacionalismem, propagandou a znevažováním vítězství nad komunismem. Braňme se populistům, kteří navádějí k násilí a netoleranci. Nenechme si vnutit naruby převrácené vlastenectví a nacionalismus. Advent je podle křesťanské tradice dobou očekávání a naděje. Terorismu, násilí a demagogii dokážeme čelit tehdy, vrátíme-li se k hodnotám, které nás jako národ učinily významným – k obraně základních lidských práv, svobody a demokracie. Konec citátu.

Přeji městu Plzni i Vám všem pokojné a šťastné Vánoce a současně Boží ochranu a požehnání v nastávajícím roce.

Děkuji Vám za pozornost,

František Radkovský, řím.- katol. biskup plzeňský.

V Plzni dne 10. prosince 2015